

İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Türkçe Dersinde Akademik Başarıya Etkisi ve Öğrencilerin Derse İlgisi

Oğuzhan Gümüş

Bekir Buluç

Bu çalışma, Türkçe öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için bir başarı testi ve deney grubu öğrencilerinin bu yöntemle ilgili görüşlerini belirlemek için bir anket uygulanmıştır. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneysel yöntemin, ön test – son test kontrol gruplu deseni kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları otuz kişiden oluşmuştur. Deney grubunda işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, kontrol grubunda ise geleneksel yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan gruplara deneysel işlem öncesi ön test, işlem sonrasında ise son test uygulanmıştır. Ayrıca deney grubu öğrencilerine, görüş belirleme anketi uygulanmıştır. Verilerini analizi SPSS istatistik programı ile yapılmış, verilerin analizinde istatistiki işlemlerden t-testi, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzdeler kullanılmıştır. Elde edilen veriler .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı ile ders işleyen deney grubu öğrencilerinin bu yaklaşımla ders işlemekten hoşlandıkları ve dersi daha iyi anladıkları, grup içinde görev almaktan zevk aldıkları, derste daha aktif oldukları, diğer dersleri de bu yaklaşıma uygun şekilde işlemek istedikleri görülmüştür. Araştırmanın; Türkçe öğretiminde, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına uygun şekilde öğrenim gören deney grubu öğrencileri ile geleneksel yaklaşıma uygun şekilde öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde düzenlenen alt problemi ile ilgili olarak ise, ön test sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamış, son test sonuçlarına göre ise deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: *işbirliğine dayalı öğrenme, öğrenci başarısı,
Türkçe öğretimi.*

Milli Eğitim Bakanlığı'nın son yıllarda üzerinde önemle durduğu konuların başında eğitimde kalitenin yükseltilmesi gelmektedir. Özellikle 2000 yılından itibaren kalite konusu neredeyse eğitim sistemini geliştirmenin bir aracı olmaktan çıkarak sistemin amacı haline gelmiştir (Gümüşeli, 2005). Bakanlığın bu çabalarında, içinde bulunduğumuz ve bilgi çağı olarak da adlandırılan çağda meydana gelen gelişmeler önemli rol oynamıştır. Yeni yüzyılda eğitime hakim olan yaklaşımlarda köklü değişimler meydana gelmiştir. Geleneksel davranışçı yaklaşım yerini hızlı bir şekilde oluşturma/yapılandırma (constructivist) yaklaşıma bırakmaya başlamıştır. Özden' e (2003: 57) göre, “yapılandırma yaklaşım, eğitimcilerin dikkatlerini öğretilenlerden alıp, yapıyı açıklamak için kendi modellerini oluşturma sürecindeki öğrencilere vermesini vurgulamaktadır.” Bu yaklaşımda, öğrenci merkezlilik esastır ve bilgiye ulaşmada öğrenciler aktiftir. Aynı zamanda öğrenmede bilgiyi anlamlandıran da öğrencidir. Özden ve Şimşek (1998), oluşturma/yapılandırma yaklaşımında her yeni şeyin eski bilgi, beceri, deneyim ve yaşantıların süzgecinden geçirilerek yeniden yorumlandığı ve bilginin bireyin aktif girişimi sonucunda oluştuğunu belirtmektedirler. Yani bilgiyi yorumlayan ve anlamlandıran öğrencidir.

Yeni yaklaşım okul içi ve dışında öğretmen ve öğrenci kavramlarına da farklı şekilde yaklaşmaktadır. Çelik (1998), bilgi toplumunda eğitimcilerin bilginin felsefi ve eğitimsel değerlerini çok iyi çözümlmeleri gerektiğini söylerken aynı zamanda bilgiyi sunma ve bilgiye ulaşmada rehberlik etme rolünü üstlenmeleri ve öğretmenlerin, bilginin seçimi konusunda da uzman olmaları gerektiğini söylerken, Titez (1999: 108), öğretmen ve öğrenci kavramlarını “öğrenme ortaklığı” kavramıyla birleştirmektedir. Ona göre bu kavram; öğretmen ve öğrenci gibi iki farklı taraf yerine, belirli eğitsel hedefleri birlikte tanımlayan, bunlara erişmek için senaryolar tarif eden, gerekli bilgilere erişme konusunda işbirliği yapan, güçlükleri birlikte aşan, birlikte merak eden takım anlamındadır.

Son yıllara kadar hakim olan davranışçı yaklaşımda öğretmen, öğrencilere doğrudan bilgi aktaran, ders kitabı gibi belirli kaynaklara aşırı derecede bağımlı, araştırmadan uzak bir görünüm sergilerken, öğrenciler sınıfta pasif bir durumdadır. Dolayısıyla öğrenci, araştırma, sorgulama ve yorumlamadan uzak, öğretmenin verdiği ile yetinen, var olan bilgiyi ezberleyen bir roledir. Sınıfta tek otorite öğretmendir ve temel amaç bilgiyi ezberleyerek sınıf geçmektir. Yapılandırma yaklaşımında ise, bilgiye ulaşma yollarını bilen, araştıran ve çeşitli kaynaklardan öğrenen, anlamlandırabilen, problem çözmede kullanan, bilgiyi kendini geliştirmenin bir aracı olarak gören düşünce biçimi ön plana çıkmaktadır.

Öğretmeni merkeze alan ve bu doğrultuda bir öğrenme sürecini öngören davranışçı yaklaşım, çoğu zaman öğretmen merkezli öğretim stratejileri ve buna bağlı geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım ise dayandığı felsefi temelden dolayı öğrenciyi ön plana çıkarmakta ve buna bağlı olarak öğrenci merkezli stratejileri, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektirmektedir. Bu bağlamda kullanılabilir öğrenme yaklaşımlarından biri de işbirliğine dayalı öğrenme (cooperative learning) yaklaşımıdır.

Yurt içinde ve dışında yapılan çeşitli araştırmalar, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının öğrenme öğretme sürecinde etkili bir yaklaşım olduğunu ortaya koymaktadır. Özkal'ın (2000) ilköğretim beşinci sınıf düzeyinde, sosyal bilgiler dersi ile ilgili olarak yaptığı araştırma sonuçlarına göre, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin başarıları üzerinde geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu, öğrencilerin derse ilişkin tutumları ve benlik kavramları üzerinde olumlu katkılar sağladığı görülmüştür. Özer'in (1999), işbirliğine dayalı öğrenme ve öğrencilerin güdülenmesi konulu çalışmasının sonucunda, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının ilköğretim öğrencilerinin Türkçe başarısını arttırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğunu bulmuştur. Steven ve Slavin (1995) ise, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımını uygulayan okuldaki öğrencilerin geleneksel yöntem kullanan okuldaki öğrencilere göre (a) okuma parçalarındaki sözcükleri anlama, (b) okuduğunu anlama, (c) dili kullanma ve matematiksel hesaplama yapma gibi alanlarda çok daha başarılı olduklarını, (d) daha iyi sosyal ilişkilerin kurulduğunu ve (e) başarısız öğrencilerin daha kolay kabul gördüklerini ortaya koymuştur.

İlköğretim programlarında yeniden yapılanmaya gidilen bu dönemde, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının etkili bir şekilde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde olumlu yönde katkı sağlayacağı, bu nedenle araştırmanın bu alanda var olan bir boşluğun doldurulmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

İşbirliğine Dayalı Öğrenme

İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler oluşturarak, ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde küme başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır (Gömlüksiz, 2001). Slavin (1988), işbirliğine dayalı öğrenmeyi, 4-6 kişiden oluşmuş

küçük grupların farklı ödüllendirme şekilleriyle değerlendirildiği öğretim yöntemi şeklinde tanımlarken, Artzt ve Newman (1990), “problem çözmek, alınan görevi tamamlamak ve ortak amacı başarmak için bir araya gelen küçük öğrenme gruplarının kapsadığı bir etkinlik” şeklinde tanımlamaktadır. İşbirliğine dayalı öğrenmede, öğretmen rehber konumdadır. Yapılacak çalışmalarla ilgili bilgi veren ve gerekli hallerde yol gösteren kişidir. Bu yaklaşım öğrenci merkezliliği ve öğrencinin aktifliğini esas alır.

İşbirliğine dayalı öğrenme, küçük gruplarının eğitsel amaçlı kullanımı olup, öğrencilerin birlikte çalışarak öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmalarını amaçlamaktadır (Johnson, Johnson and Smith,1991). Bu yaklaşımda öğrenciler, konularla ilgili bilgi toplayarak bireysel çalışmaları, grup çalışmasıyla birleştirirler. Elde edilen veriler hep birlikte tartışılarak bir sonuca bağlanır (Sharan, 1980). Öğrenme ortamında, öğrencilerin öğrenme amaçları ortaktır ve grup üyelerinden birinin amaçlarını gerçekleştirmesi, gruptaki diğer bireylerin de amaçlarını gerçekleştirmesine bağlıdır. Amacın gerçekleşmesi için, grup bireyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Bu yaklaşım, problem çözme ve yaratıcı düşünme yetilerinin kazandırılmasında da etkili bir araçtır. Problemleri çözüme kavuşturmak için öğrencilerin birlikte çalışması esasına dayanır. Bu durum, öğrencilere farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte rasyonel bir düşünce etrafında birleşebilme becerisini kazandırma işlevi görür (Yılmaz, 2001). İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencinin toplumsallaşması açısından da yararlı bir yöntemdir. Geçerli ve etkili bir eğitim, insan doğasının gereklerine, olanaklarına dayandığı kadar, çağın koşullarına, toplumun ve kişilerin özlem ve beklentilerini de yansıtan eğitimidir (Yıldırım, 1988).

İşbirliğine dayalı öğrenmenin; birlikte öğrenme, takım-oyun-turnuva, bulmaca, grupla araştırma, takım destekli bireyselleştirme, öğrenci takımları başarı bölümleri gibi teknikleri vardır. Bu çalışmada birlikte öğrenme tekniği esas alınmıştır. Bu teknikte, 4-5 öğrenciden oluşan gruplar kendilerine verilen ödevler üzerinde çalışırlar. Gruplar, ulaşılmaması istenen hedefler doğrultusunda her bir çalışmayı kendileri belirler. Bu teknikte gruplar arası veya grup bireyleri arasında bir yarış yoktur. Birlikte öğrenme tekniğinde grup üyeleri öğretmenlerinden bir yardım almadan önce, kendi içlerinde konuları tartışırlar (Slavin, 1994; Sünbül, 1996; Gömleksiz, 1995).

İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımında kullanılan bu tekniklerin, ana dili eğitimi öğretiminde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Dilin işlevsel kullanımına ortam oluşturması bakımından işbirliğine dayalı

öğrenme yaklaşımı, ana dili eğitimi etkinliklerinin yapılandırılmasında karşılaşılan yöntem sorununu çözebilecek bir yapıya sahiptir. Geleneksel ana dili öğretim yöntemlerinde, öğrencilerin ana dillerini öğretmenin belirlediği bir amaç, zaman ve biçimle kullanması geçerliyken, işbirliğine dayalı yaklaşımda öğrencilerin kendi belirlediği amaç, zaman ve biçimde ana dillerini kullanmaları söz konusudur (Aksakal, 2002).

Türkçe öğretimi, belirli yöntem teknik ve araçların sistemli bir şekilde kullanılmasını gerektiren bir çalışma alanıdır. Ancak böyle sistemli bir çalışma alanı ile, Türkçe öğretimi etkinlikleri öğretmen ve öğrenciler için zevkli bir hale gelebilir ve istenen amaca ulaşabilir (Öz, 2001). Türkçe öğretimi, yalnızca ders kitabına bağlı olarak gerçekleştirilmemesi gereken bir öğretimdir. Türkçe öğretimi için seçilen kitap içindeki metinlerle öğretmen ve öğrencileri yeni kitaplara yönlendirecek bir kılavuz olmalıdır. Bu nedenle, içinde yer alan değişik türdeki metinler dilimizin anlatım gücünü ve güzelliğini yansıtmalı; anlama ve anlatma becerilerinin edinilmesi ve geliştirilmesi amacına yönelik olmalıdır. Türkçe öğretimi değişik uyaranlarla çeşitlendirilmelidir. Anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılması etkinlikleri yeri geldikçe resmin, müziğin, tiyatronun, dramının anlatım olanaklarından da yararlanan öğretme-öğrenme ortamlarına dönüştürülmelidir (Sever, 2001).

İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin sosyo-kültürel gelişiminde Türkçe dersinin önemli bir yeri vardır. Ders içinde arkadaşlarıyla rahat bir iletişim kuramayan, uygun konuşma, yazma ve dinleme alışkanlığı kazanamayan, yani dili iyi kullanamayan bir öğrencinin sonraki dönemlerde problemlerle karşılaşması olasıdır. Ülkemizde Türkçe öğretiminde son dönemlere kadar kullanılmış olan Türkçe programının davranışçı yaklaşımın etkisinde kalan ve çağın gerektirdiği temel becerileri kazandırma yönünden yetersiz bir program olduğu görülmektedir. Bu derste öğretilen bilgilerin, çoğunlukla geleneksel öğretimle verilmiş olmasından dolayı öğrenmenin kalıcılığında da bir takım sıkıntıların olduğu gözlenmektedir. Öğrenmenin kalıcılığı ve yaşama aktarılabilmesinde kullanılan öğretim yöntemlerinin rolü büyüktür. Geleneksel öğretim yöntemlerinin büyük bir kısmı, ezbere dayalı eğitim anlayışının kalıpları içerisinde ve bireyselliği ön plana çıkaran yöntemlerdir. Halbuki içinde bulunduğumuz çağda kalite ve buna bağlı olarak işbirliği kavramı yükselen bir değer olarak görülmektedir. Tüm bu nedenlere dayalı olarak bu çalışmada, ilköğretim birinci kademe 4. sınıflarda Türkçe öğretimi konusu ele alınarak geleneksel öğretim yöntemleri ile son dönemlerde başarısı gittikçe yükselen ve öğrenci merkezliliğe önem veren işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının,

öğrencilerin akademik başarısı ve derse karşı olan ilgi düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinin hedeflerine ulaşılmasında, geleneksel öğretim yaklaşımları ile işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımını karşılaştırarak, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin derse karşı ilgilerine ve akademik başarılarına etkisini ortaya koymaktır.

Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına ilişkin deney grubu öğrencilerin ilgileri ne derecededir?
2. Deney grubundaki öğrencilerin işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test ve son test genel başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına uygun öğretim yöntem ve teknikleriyle öğrenim gören öğrenciler ile geleneksel yaklaşımına uygun yöntemlerle öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma, 2004 – 2005 öğretim yılında, Ankara ili Polatlı ilçesi Gazi İlköğretim Okulu 4. sınıflarda gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencileri bu okulda bulunan 4. sınıflardan oluşmuştur. Uygulanan ön test sonucu yaklaşık olarak aynı başarı düzeyine sahip olduğu belirlenen 4-A ve 4-B sınıflarından biri, yansız olarak, deney diğeri kontrol gurubu olarak seçilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin % 33.3' ü (10) kız, % 66.7'si (20) erkek öğrencilerden, kontrol grubunun ise, % 53.3' ü (16) kız, % 46.7' si (14) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Deney grubuna 4 haftalık ünite süresi boyunca işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, kontrol grubuna ise geleneksel öğrenme yaklaşımı ilkelerine uygun şekilde öğretim yapılmıştır. Deney grubunda, işbirliği gruplarının oluşturulmasında başarı seviyesi yüksek ve düşük olan öğrenciler arasındaki farklar dikkate alınmamış, gruplar karma bir şekilde oluşturulmuştur. Araştırma sürecinde her iki grupta da ders dışında ek bir çalışma yapılmamış, ders içerisinde aynı araç gereçlerin kullanılmasına dikkat edilmiştir.

DeneySEL İşlem Basamakları

Araştırmada işbirliğine dayalı öğrenme tekniklerinden “birlikte öğrenme” tekniği kullanılmıştır. Deney grubu içerisinde öncelikle yansız atama yoluyla beşer kişilik altı grup oluşturulmuştur. Oluşturulan grupların, sınıf içinde birbirlerini ve sunum yapan öğrencileri kolaylıkla görebilecekleri bir oturma plânı hazırlanmış ve öğrencilerin buna göre oturmaları sağlanmıştır. Daha sonra birlikte öğrenme tekniği ile ilgili özellikler öğrencilere açıklanmıştır. Araştırma süresince işlenecek konu, hedef ve davranışları belirlenerek öğrencilere bildirilmiştir. Belirlenen hedef ve davranışlar haftalara bölünmüş ve grupların kendi içlerinde konuları paylaşmaları istenmiştir. Gerekli hallerde öğrencilere yardımcı kaynakları nasıl ve nereden temin edecekleri anlatılmıştır. Kaynaklardan her grubun yararlanabileceği belirtilerek, konularla ilgili çalışma kağıtları hazırlanarak öğrencilere sunulmuştur. Grup içinde paylaşılan konulara öğrencilerin hazır gelmeleri istenmiştir. Gruplar ders içinde sunumlarını yapmışlar ve diğer arkadaşlarından gelen soruları cevaplamışlardır. Sunum yapan gruplar, sorular yardımıyla sınıftaki diğer öğrencilerin bilgilerini sınamışlardır. Böylece konu ders içinde farklı sorularla tekrar edilmiştir. Her hafta sonunda, işlenen konularla ilgili tekrar sınavları yapılmıştır. Birlikte öğrenme tekniğinde, öğrencilerin bu sınavlardan aldıkları puanlarla grup ortalaması belli olmaktadır. Grup ortalamalarına göre, her hafta sonunda en başarılı grup belirlenmiş ve ödüllendirilmiştir. Deney grubu öğrencilerine, ders dışında ek çalışma yaptırılmamıştır. Kontrol grubu öğrencilerine dersler geleneksel yaklaşıma göre anlatım ve soru cevap yöntemleri ile işlenmiştir.

Ölçme Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada veriler, hem deney hem de kontrol grubuna ön test-son test şeklinde uygulanan 45 soruluk iki başarı testi ve araştırmanın sonunda deney grubunun işbirliğine dayalı öğrenmeye karşı görüşlerini tespit etmek amacıyla geliştirilen 25 maddelik bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Başarı testinin hazırlanmasında geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, çalışmada taslak testin madde analizi ITEMAN istatistik programı ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda madde gücü 0.40 ile 0.60 ve ayrıcalık gücü katsayısı 0.30'un üzerinde olan maddeler ön teste dahil edilmiştir. Testin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.86 olarak bulunmuştur. Ön testten farklı olarak aynı işlem basamaklarından geçirilen ve aynı sınıf düzeyindeki farklı öğrencilere uygulanarak geçerlik ve güvenilirliği kontrol edilen 45 soruluk bir son test hazırlanmıştır. Son testin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.78 olarak bulunmuştur. Başarı testlerindeki maddelerin benzer özellikler taşımasına ve aynı özellikleri ölçmesine dikkat edilmiştir.

Araştırmada, deney grubunda bulunan öğrencilerin işbirliğine dayalı öğrenme çalışmaları ile ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla, beşli Likert tipinde hazırlanan anketin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Geçerlik çalışmasında anket öncelikle uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerinden sonra 3 soruda yeniden düzenleme yapılmıştır. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Faktör yük değeri .30 ve üstü maddeler ankete alınmış, altında olan maddeler ise anketten çıkarılmıştır. Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan katsayıdır. Bu işlemler sonucunda, başlangıçta 33 soru olarak hazırlanan anketteki soru sayısı 25 olarak düzenlenmiştir. Anketin güvenilirlik katsayısı ise 0.69 bulunmuştur. Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçekte yer alan ifadeler ise; (1) hiç katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) orta derecede katılıyorum, (4) katılıyorum, (5) tamamen katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Araştırma; İlköğretim 1. kademe 4. sınıf Türkçe dersi ve 2004-2005 eğitim-öğretim yılı, II. Dönem İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersindeki “Gezegelimiz” ünitesi “anlama” ve “dil bilgisi” konuları ile sınırlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımlar tablolaştırılmış ve bağımsız değişkenlere göre farklılıklar t-testi ile incelenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırma sonucu elde edilen veriler analiz edilerek bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmada deney grubu öğrencilerine ünite süresince izlenen işbirliğine dayalı öğrenme aktivitelerini değerlendirmeleri amacıyla 25 soruluk bir anket uygulanmış ve elde edilen bulgular analiz edilerek Tablo 1’de sunulmuştur.

Anketin 1. maddesinde öğrencilerin “çalışma öncesi öğretmenimiz yeterince açıklama yaptı”, 2. maddesinde “öğretmenimiz çalışmalarda yapacaklarımızın plânını verdi” ve 3. maddesinde, “çalışmalarda öğretmenimiz bize sürekli rehberlik etti” ifadelerini değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, çalışma öncesi açıklama yapılması ($\bar{x}= 4.80$, $s= .48$), yapılacak etkinliklerin planının verilmesi ($\bar{x}= 4.60$, $s= .67$) ve rehberlik ($\bar{x}= 4.43$, $s= 1.00$) konusunda öğrencilerin tamamen katılıyorum yönünde görüş bildirdikleri ve olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin hedeflerden haberdar edilmesi öğretim sürecinde başarıyı yükselten bir faktördür. Öğrenci, neyi ve niçin öğreneceğini bilmek ister. Öğrenciye, öğreneceği bilgileri nerede, nasıl kullanacağını açıklamak öğrenmek için güdünün oluşmasını sağlayacaktır (Senemoğlu, 2001: 26). Bunun yanında öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini bir plân dahilinde gerçekleştirmeleri ulaşılmak istenen amaca daha kolay varmayı sağlayacaktır. Açıkgöz ve arkadaşlarının (1999), öğretmenlerin etkin öğrenmenin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunlar ve baş etme yöntemlerini araştırdıkları çalışma, anketin bu maddesiyle ilgilidir. Araştırmada sonucu elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin tümünün öğrencilerin etkin öğrenme yöntemlerinin uygulanmasına hazır olmaması nedeniyle sorun yaşadıkları, öğretmenlerin etkin öğrenme yöntemlerini kullanırken sorunlarla karşılaştıkları, dersin plânlanması ve zaman yetmemesi ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları sonucuna varılmıştır. Bu çalışma, öğretim öncesi yapılan plânların, öğrenci başarısını yükseltmede oldukça etkili bir faktör olduğu yönündeki bulguları destekler niteliktedir. Öğretmenin ders sürecinde yapılacak faaliyetlere rehberlik etmesi de önemli bir konudur. Çünkü, yapılacak her çalışmada öğrencilerin en büyük yardımcısı öğretmenlerdir. Öğrenciler, eğitim-öğretim faaliyetlerinde, öğretmenlerine danıştıkları her konuda daha fazla ayrıntı öğrenecekler ve böylelikle de kalıcı bilginin oluşması daha kolay gerçekleşecektir.

TABLO 1.

Deney Grubu Öğrencilerinin İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yaklaşımına İlişkin Görüşleri (N=30)

Anket maddeleri	5		4		3		2		1		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Çalışma öncesi öğretmenimiz yeterince açıklama yaptı.	25	83.3	4	13.3	1	3.3	-	-	-	-	4.80	.48
2. Öğretmenimiz çalışmalarda yapacaklarımızın planını verdi.	20	66.7	9	30	-	-	1	3.3	-	-	4.60	.67
3. Çalışmalarda öğretmenimiz bize sürekli rehberlik etti.	21	70	4	13.3	2	6.7	3	10	-	-	4.43	1.00
4. Çalışmalarımızda çok fazla yardıma ihtiyaç duydum.	5	16.7	7	23.3	8	26.7	5	16.7	5	16.7	3.06	1.33
5. Çalışma süresince farklı kaynaklardan yararlandım.	22	73.3	5	16.7	2	6.7	-	-	1	3.3	4.56	.89
6. Yararlandığımız kaynaklar bize çok faydalı oldu.	22	73.3	6	20	2	6.7	-	-	-	-	4.66	.60
7. Dersle ilgili kaynaklara rahatça ulaşabildim.	13	43.3	12	40	2	6.7	3	10	-	-	4.16	.94
8. Gruptaki arkadaşlarımla çalışmaktan çok zevk aldım.	19	63.3	7	23.3	3	10	-	-	1	3.3	4.43	.93
9. Grubumda başka arkadaşlarımla olmasını isterdim.	10	33.3	9	30	6	20	2	6.7	3	10	3.70	1.29
10. İşbirliği çalışmalarında herkes üzerine düşen görevi yerine getirdi.	16	53.3	7	23.3	6	20	1	3.3	-	-	4.26	.90
11. Daha önce derse katılmayan arkadaşlarımız aktif olarak rol aldılar.	8	26.7	12	40	8	26.7	2	6.7	-	-	3.86	.89
12. İşbirliği çalışmaları araştırmaya olan ilgimi arttırdı.	23	76.7	5	16.7	1	3.3	-	-	1	3.3	4.63	.85
13. Çalışmalarda görev almak ve yerine getirmek bana zor geldi.	20	66.7	3	10	5	16.7	1	3.3	1	3.3	4.33	1.09
14. Kendimi dersteeki çalışmalara katılmak zorunda hissettim.	18	60	6	20	4	13.3	-	-	2	6.7	4.26	1.14
15. İşbirliği çalışmalarında çok zorlandığımı hissettim.	16	53.3	5	16.7	3	10	3	10	3	10	3.93	1.41
16. Dersteeki çalışmaları yararlı ve eğlenceli buldum.	25	83.3	2	6.7	-	-	2	6.7	1	3.3	4.60	1.03
17. Yaptığımız çalışmaları ilginç buldum.	12	40	4	13.3	7	23.3	6	20	1	3.3	3.66	1.29
18. İşbirliği çalışmalarında kendimi rahat hissettim.	19	63.3	9	30	2	6.7	-	-	-	-	4.56	.62
19. Hazırladığımız çalışmaları arkadaşlarımıza sunmak hoşuma gitti.	15	50	2	6.7	-	-	3	10	-	-	4.63	.92
20. İşbirliğine dayalı öğrenme ile Türkçe dersine ilğim daha da arttı.	19	63.3	10	33.3	-	-	1	3.3	-	-	4.56	.67
21. Derste kendime olan güvenim arttı.	20	66.7	4	13.3	5	16.7	1	3.3	-	-	4.43	.89
22. Türkçe dersini daha iyi yapacağıma inandım.	14	46.7	9	30	4	13.3	3	10	-	-	4.13	1.00
23. Türkçe dersini öğretmenin anlatmasını tercih ederim.	8	26.7	8	26.7	8	26.7	3	10	3	10	3.50	1.27
24. Türkçe dersinin işbirliği içerisinde işlenmesini isterim.	22	73.3	4	13.3	2	6.7	2	6.7	-	-	4.53	.89
25. İşbirliği çalışmaları sonucu öğrendiklerimi kolay kolay unutmayacağıma inanmaktayım.	23	76.7	5	16.7	2	6.7	-	-	-	-	4.70	.59

Anketin 4. maddesinde öğrenciler “çalışmalarımızda çok fazla yardıma ihtiyaç duydum”, 5. maddesinde “çalışma sürecinde farklı kaynaklardan yararlandım” ve 6. maddesinde ise “yararlandığımız kaynaklar bize çok faydalı oldu” ifadelerini değerlendirmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler yardıma ihtiyaç konusunda orta derecede ($\bar{x}= 3.06$, $s= 1.33$), farklı kaynaklar kullanma ($\bar{x}= 4.56$, $s= .89$) ve yararlanılan kaynakların faydalı olması konusunda tamamen katılıyorum ($\bar{x}= 4.66$, $s= .60$) yönünde görüş bildirmişlerdir.

İlk defa böyle bir çalışma ile karşılaşmalarından dolayı öğrencilerin yardıma ihtiyaçlarının olması doğaldır. Ancak uygulama öncesi ve uygulama esnasında yapılan açıklamalar öğrencilerin fazla yardıma gereksinim duymalarına neden olmuştur. Ders içinde çeşitli kaynaklardan yararlanılması öğrencilerin, bilgiye hem kısa zamanda ulaşmasına hem de bilginin kalıcılığına önemli derecede olumlu katkıda bulunmaktadır. İşbirliğine dayalı çalışma beraberce hedefe ulaşmayı sağlayan bir yaklaşım olmasından dolayı, grup içinde bulunan öğrenciler kendilerine ait farklı kaynakları da grup arkadaşlarıyla paylaşmaktadırlar. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar da bu düşünceyi desteklemektedir. Tan’a (2005: 128-133) göre, öğretim ortamının zenginleştirilmesi daha iyi bir şekilde öğrenmeye olanak sağlamaktadır. Öğrenmede kullanılan duyu organı sayısı arttıkça, öğrenme düzeyi de artmaktadır. Öğretimde materyal kullanımı, öğretim ortamının zenginleştirilmesini ve buna bağlı olarak öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini ve sonuçta öğrenilenlerin hatırlanma düzeyini artırmaktadır.

Anketin 7. maddesinde öğrenciler “dersle ilgili kaynaklara rahatça ulaşabildim ($\bar{x}= 4.16$, $s= .94$), ” 8. maddesinde “gruptaki arkadaşlarımla çalışmaktan çok zevk aldım ($\bar{x}= 4.43$, $s= .93$)” ve 9. madde de ise “grubumda başka arkadaşlarımın olmasını isterim ($\bar{x}= 3.70$, $s= 1.29$)” ifadesini değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin farklı kaynaklardan yararlanması başarılarını arttıracak önemli bir faktördür. Öğretmenlerin, öğrencilerine dersle ilgili farklı kaynakları temin etmesi ya da öğrencilerine kaynağı nasıl temin edebilecekleri hakkında bilgi vermesi öğrencilerde araştırmaya olan ilgiyi arttıracak ve akademik başarının artmasına da katkı sağlayacaktır. Yine bilimsel çalışmalar doğrultusunda işbirliğine dayalı öğrenmenin öğrencilere birlikte çalışma zevkini aşıladığı düşünülmektedir. Gömleksiz’in (1997), ilköğretim 4. sınıflar düzeyinde yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin matematik başarılarında işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı ile bir artış meydana geldiği ve öğrenciler arası arkadaşlık ilişkilerinin gelişiminde

olumlu sonuçlar ortaya çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin grubunda başka arkadaşlarının olmasını isterim sorusuna katılıyorum yönünde görüş belirtmeleri ise, muhtemelen iyi ilişkiler kurduğu arkadaşlarıyla daha başarılı çalışmalar meydana getireceğini düşünüyor olmalarından kaynaklanmaktadır.

Anketin 10. maddesinde öğrencilerin “işbirliği çalışmalarında herkes üzerine düşen görevleri yerine getirdi ” 11. maddesinde “daha önce derse katılmayan arkadaşlarımız aktif olarak rol aldılar” ve 12. maddesinde “işbirliği çalışmaları araştırmaya olan ilgimi arttırdı” ifadelerini değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlar analiz edildiğinde öğrencilerin 10. ve 12. madde ile ilgili olarak tamamen katılıyorum ($\bar{x}$ = 4.26, s = .90; $\bar{x}$ = 4.63, s = .85), 11. madde ($\bar{x}$ = 3.86, s = .89) ile ilgili olarak ise katılıyorum yönünde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, birliktelik esasına dayalı olmasından dolayı grup içindeki her öğrenci görev bilincinde olmalıdır. Çalışma esnasında öğrenciler yeni bir öğrenme biçimiyle ilk kez karşılaştıklarından dolayı görevlerini eksiksiz yerine getirmişler ve bundan da zevk aldıklarını belirtmişlerdir. Erçelebi'nin (1995), geleneksel öğretim yöntemleri ile işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının matematik öğretimi üzerine etkisiyle ilgili olarak yaptığı çalışmada, bu yaklaşım ile geleneksel yöntem arasında öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri bakımından işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı lehine anlamlı bir fark olduğu, özellikle işbirliğine dayalı öğrenme grubundaki pasif öğrencilerin uygulama sürecinde aktifleştigi gözlenmiştir. Grup olarak alınan görevleri yerine getirmek ve başarıya ortaklaşa ulaşmak işbirliğine dayalı grup olmanın temelini oluşturur. Grup içinde her öğrencinin görevini yerine getirmesi ile öğrenme gerçekleşeceğinden geleneksel yaklaşımda ders aktivitelerine fazla katılmayan öğrenciler, bu yaklaşımda kendilerini bir şeyler yapmak zorunda hissetmektedirler. Yeni eğitim anlayışı araştıran, tartışan, problem çözen öğrenciler yaratmayı amaçlamaktadır. İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı da, en iyiye ulaşmak için araştırmayı, birlikte problem çözmeyi temel alır. Öğrencilerin, tamamen katılıyorum yönünde görüş bildirmeleri de araştırmaktan, farklı kaynaklardan yararlanmaktan zevk aldıklarını destekler niteliktedir.

Anketin 13 ile 16. maddeleri arasında öğrencilerin “çalışmalarda görev almak bana zor geldi”; “kendimi dersteki çalışmalara katılmak zorunda hissettim”; “işbirliği çalışmalarında çok zorlandığımı hissettim” ve “dersteki çalışmaları yararlı ve eğlenceli buldum ifadesini değerlendirmeleri

istenmiştir. Öğrencilerin 13. madde ile ilgili ($\bar{x}$ = 4.33, s = 1.09) hiç katılmıyorum, 14. madde de ($\bar{x}$ = 4.26, s = 1.14) tamamen katılıyorum, 15. madde de katılmıyorum ($\bar{x}$ = 3.93, s = 1.41), ve son olarak 16. madde de ($\bar{x}$ = 4.60, s = 1.03) tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. 13 ve 15. maddeler, olumsuz bir ifade olmasından dolayı Likert tipi değerlendirme tersten yapılmıştır.

İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, kolay uygulanabilirliği olan bir öğrenme biçimidir. Bu özelliğinin yanısıra, yapılan çalışmalar aynı zamanda öğrencilere eğlenceli de gelmektedir. Eğlenerek öğrendikleri için, öğrenciler işbirliği çalışmalarında zorlanmamaktadırlar. Öğrencilerin kendilerini çalışmalara katılmaya zorunlu hissetmeleri ise grup çalışmalarında öğrencilerin diğer arkadaşlarından geri kalmamak ve grup başarısına destek olma duygularının ağır basmasından kaynaklanabilir. Ayrıca elde edilen sonuçlar öğrencilerin grup çalışmalarında fazla zorlanmadıkları dolayısıyla çalışmalara çabuk adapte olabildikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Yine elde edilen sonuçlardan öğrencilerin işbirliği çalışmalarını yararlı ve eğlenceli buldukları görülmektedir. Bilen (1995) tarafından yapılan işbirliğine dayalı öğrenmenin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki etkileri konulu çalışma, araştırmanın 16. maddesindeki bulguları destekler niteliktedir. Müzik öğretimi ile ilgili yapılan çalışmada öğrenciler, işbirliğine dayalı öğrenme uygulamalarının diğer öğrenme uygulamalarına göre daha zevkli, müzik bilgi ve becerilerinin kazanılmasında etkili olduğu ve yardımlaşmayı geliştirdiği şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Anketin 17. maddesinde öğrenciler “yaptığımız çalışmaları ilginç buldum ($\bar{x}$ = 3.66, s = 1.29)”, 18. maddesinde “işbirliği çalışmalarında kendimi rahat hissettim ($\bar{x}$ = 4.56, s = .62)”, 19. maddesinde “hazırladığımız çalışmaları arkadaşlarımıza sunmak hoşuma gitti ($\bar{x}$ = 4.63, s = .92)”, 20. maddesinde “işbirliğine dayalı öğrenme ile Türkçe dersine olan ilgim daha da arttı ($\bar{x}$ = 4.56, s = .67)” ve 21. maddesinde “derste kendime olan güvenim arttı ($\bar{x}$ = 4.43, s = .89)” ifadelerini değerlendirmişlerdir. Bu maddelere verilen cevaplar analiz edildiğinde öğrenciler 17. madde ile ilgili olarak katılıyorum, 18, 19.20 ve 21. maddelerde ise tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu sonuçlar öğrencilerin işbirliği çalışmalarını ilginç buldukları, çalışmaları zorlanmadan, sıkılmadan ve kendilerini rahat hissederek gerçekleştirdiklerini gösterir niteliktedir. Öğrencilere, çalışma başında gerekli açıklamaların yapılmış olması ve çalışma plânı hakkında bilgi

verilmesi de çalışma boyunca kendilerini rahat hissetmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca işbirliğine dayalı gruplarda, birlikte hazırlanan çalışmaları sunmak ve diğer gruplarla paylaşmak sınıf içi sosyalleşmenin artmasını sağlayan bir etkidir. Çalışma süresince, öğrencilerin en güzel çalışmayı sunmak için uğraşmaları, paylaşma duygusunun da gelişmesine yardımcı olmaktadır. Doğal olarak bu sonuçlar öğrencilerin derse karşı ilgilerini de olumlu yönde etkilemekte ve ilgiyi artırmaktadır. Bunun yanında öğrenci, grup içinde görevlerini yerine getirdiğinde dersten de zevk almaya başlayacaktır. Dersten zevk alan bir öğrenci de, çoğunlukla başarılı olmaktadır. Bu öğrenme yaklaşımında, aldığı görevini yerine getiren her öğrenci, bir şeyler yapmanın ve gruptaki diğer arkadaşlarına yardımda bulunmanın önemini kavrayacak, buna bağlı olarak da kendinde güven duygusu geliştirecektir.

Anketin 22. maddesinde öğrenciler “Türkçe dersini daha iyi yapacağıma inandım”, 23. maddesinde “Türkçe dersini öğretmenin anlatmasını tercih ederim”, 24. maddesinde “Türkçe dersinin işbirliği içerisinde işlenmesini isterim” ve 25. maddesinde “işbirliği çalışmaları sonucu öğrendiklerimi kolay kolay unutmaya inancım” ifadelerini değerlendirmişlerdir. Bu ifadeler verilen cevaplar incelendiğinde 22. madde için öğrencilerin ($\bar{x}= 4.13$, $s= 1.00$), katılıyorum, 23. madde için ($\bar{x}= 3.50$, $s= 1.27$) katılmıyorum, 24. madde için ($\bar{x}= 4.53$, $s= .89$), 25. madde için ($\bar{x}= 4.70$, $s= .59$) ise tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. 23. madde olumsuz bir ifade olduğu için Likert tipindeki değerlendirme tersten yapılmıştır.

Geleneksel yaklaşımda ders içinde öğrenciler çoğunlukla bireysel çalışmalarda bulunurlar. Öğrencilerin birlikte yapmış oldukları çalışma sayısı azdır. Fakat işbirliğine dayalı öğrenmenin temelinde birliktelik vardır. Geleneksel yaklaşımda tek başına kalan öğrencinin aksine bu yaklaşımda, grup içinde kendine bir yer bularak aldığı görevleri yerine getirip derslerinde daha başarılı olabilir. Yine geleneksel yaklaşımda öğretmen merkezlik esas olup dersler öğretmenin ekseninde etrafında ve sürekli ona bağlı olarak işlenmektedir. Araştırma sonucu elde edilen veriler öğrencilerin derste sürekli olarak öğretmenin değil kendilerinin aktif olmasını istedikleri şeklinde bir sonucu ortaya çıkarmaktadır. Yine elde edilen verilerden öğrencilerin, yapılan çalışmaları sevdiğini ve bu yaklaşımla ders işlemekten keyif aldıklarını anlaşılmaktadır. Öğrenciler çalışma esnasında da farklı derslerde de bu yaklaşımla ders işlemek istediklerini belirtmişlerdir. Türkçe dersi, karşılıklı iletişimle daha çabuk ve kalıcı bir şekilde öğrenilen bir derstir. İşbirliğine dayalı öğrenmede, grup içi

iletişim önemlidir. Öğrenciler, karşılıklı iletişim kurarak ve tartışarak daha iyi öğrenecekler ve dilleri de buna bağlı olarak gelişecektir. Stainer ve diğerleri (1999: 254), işbirliğine dayalı öğrenmeyi her yaşa, her sınıfa, her ders ve konuya uygulanabilecek bir öğrenme yaklaşımı olarak görmektedir. Bu görüş, araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Yine Bayraktar'ın (2002), araştırması anketin 22. ve 24. maddelerinde elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Araştırmada öğretmenler, öğrencilerinde işbirliğine dayalı etkinliklerde çaba harcama, birbirine yardım etme, derste aktif rol alma, grupta olmaktan mutlu olma gibi özellikler gördüklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak işbirliğine dayalı öğrenme, bilişsel duyuşsal öğrenme ürünleri üzerinde olumlu yönde etkilidir. Diğer öğretim yöntem ve stratejileriyle birlikte kullanılacak bir yaklaşım olarak her düzeydeki konu alanları ve öğrenci düzeyleri için uygun (Sünbül, 1996: 57) olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda deney grubu öğrencilerinin işbirliğine dayalı yaklaşımla ilgili görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

TABLO 2.

Deney Grubu Öğrencilerinin İşbirliğine Dayalı Öğrenme Uygulamalarına Ait Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	n	%	$\bar{x}$	s	t	p
Kız	10	33.3	4.42	6.34	1.67	.104
Erkek	20	66.7	4.21	8.87		

T-testi sonucu elde edilen veriler analiz edildiğinde, kız öğrencilerin işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerini değerlendirmeye yönelik görüşlerinin aritmetik ortalamasının $\bar{x}= 4.42$ ve $s= 6.34$ olduğu, erkek öğrencilerin aritmetik ortalamasının $\bar{x}= 4.21$ ve $s= 8.87$ olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t-testi ile test edildiğinde ise $t= 1.67$ ve $p>.05$ (.104) olduğu ve dolayısıyla kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına ait görüşler arasında anlamlı bir fark

olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla, aritmetik ortalamalarında az da olsa bir fazlalık görülmektedir. Fakat her iki grupta öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, oldukça yüksek düzeyde (tamamen katılıyorum) bu öğrenme yaklaşımına yönelik olumlu yönde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, geleneksel ve işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı kapsamında ders işlenen deney ve kontrol gruplarının akademik başarıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla bir öntest ve son test başarı testi uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test sonuçları t-testi ile analiz edilerek sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

TABLO 3.

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test ve Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	n	$\bar{x}$	s	t	p
Deney ön test	30	24.00	8.24	8.27	.415
Kontrol ön test	30	25.63	6.82		
Deney son test	30	33.13	5.78	2.196	.036
Kontrol son test	30	28.70	9.92		

Araştırmada, örneklem gruplarının çalışma kapsamında belirlenen konular hakkındaki giriş yeterliklerini tespit etme amacıyla 45 sorudan oluşan bir başarı testi hazırlanarak eş zamanlı olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Başarı testi sonucu elde edilen puanların bağımsız t-testi ile test edilmesi sonucu ortaya çıkan sonuçlar analiz edildiğinde, her iki grubun ön test puanlarının birbirine yakın bir dağılım gösterdiği, deney grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{x}= 24.00$ ve standart sapmasının $s= 8.24$, kontrol grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{x}= 25.63$ ve standart sapmasının $s= 6.82$ olduğu görülmektedir. Puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t-testi ile test edildiğinde $t= .827$ ve $p>.05$ (.415) yani başlangıçta grupların puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deneyssel bir çalışmanın başlangıç aşamasında grupların giriş yeterliklerinin belirlenmesi, çalışma sonucu elde edilecek başarı derecesini karşılaştırabilme ve bir karara varabilme yani, değerlendirme yapma açısından önemlidir. Giriş yeterliklerinin belirlenmesi, öğrencilerin derse hazır oluş seviyelerini, daha önceden kazanılmış hedef ve davranışları ve ünitenin sonunda hangi hedeflere ulaşıldığı veya ulaşılmadığını belirlemek açısından önemlidir (Öncü, 1994).

Araştırmada, grupların çalışma kapsamında belirlenen konular hakkındaki elde ettikleri kazanımlarını tespit etme amacıyla 45 sorudan oluşan bir başarı testi eş zamanlı olarak deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanmıştır. Başarı testi sonucu elde edilen puanların bağımsız t-testi ile sınanmasıyla ortaya çıkan sonuçlar analiz edildiğinde, her iki grubun son test puanlarının birbirine göre farklı bir dağılım gösterdiği, deney grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{x} = 33.13$ ve $s = 5.78$, kontrol grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{x} = 28.70$ ve $s = 9.92$ olduğu görülmektedir. Puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t-testi ile test edildiğinde $t = 2.196$ ve $p < .05$ (.036) olarak bulunmuş, dolayısıyla deney grubu ve kontrol grubunun son test başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda, son test puanlarına göre deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek başarı elde ettiğini söylemek mümkündür. Elde edilen bu sonuç, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı ile plânlanan ve uygulanan Türkçe derslerinin, geleneksel öğretim yöntemi ile işlenen derslere göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu öğrenme yaklaşımıyla işlenen derslerin eğlenceli geçmesi, derslerde öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi, karşılıklı paylaşımların olması, ortak görevlerin yerine getirilmesi ve öğrencilerin aktif olmasını öngörmesi nedeniyle geleneksel yaklaşıma göre daha başarılı olmasını sağlamıştır. İşbirliğine dayalı öğrenme ile ilgili literatür ve yapılan araştırma sonuçları da bu yorumu destekler niteliktedir. Örneğin Özder (1996), Özkal (2000), Ertekin (2001) ve Gök'ün (2004), işbirliğine dayalı öğrenme ile ilgili yapmış olduğu araştırma sonuçları da bu araştırmanın sonuçları ile benzer özellikler taşımaktadır. Anılan çalışmalarda işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımıyla işlenen derslerde öğrenme sonuçları açısından deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Araştırmada işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı ile ders işleyen deney grubu öğrencilerine uygulanan anket sonucu elde edilen bulgulara göre öğrencilerin; Bu yaklaşımla ders işlemekten zevk aldıkları ve dersi daha iyi anladıkları, grup içinde görev almanın önemini fark ettikleri, bu yaklaşımla çalışmalarda fazla yardıma ihtiyaç duymadıkları ve zorlanmadıkları, diğer derslerde de bu yaklaşımla ders işlemek istedikleri, derste daha aktifleştikleri, ders içinde kendilerine olan güvenlerinde artış meydana geldiği, araştırmaya olan ilgilerinin daha da arttığı ve bu yaklaşıma göre işlenen derste öğrendiklerini kolay unutmayacakları sonucu ortaya çıkmıştır. Yine süreç sonunda uygulanan başarı testi sonuçlarına göre, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımına uygun şekilde öğrenim gören öğrencilerin başarı durumunda kontrol grubuna göre olumlu yönde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının öğrenilenlerin kalıcılığı ve öğrencilerin, öğretim sürecine doğrudan katılımını sağlamada faydalı bir yaklaşım olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanında geleneksel öğretim yöntemlerinin en önemli eksikliklerinden biri olarak kabul edilen öğrenci katılımının yetersizliğinin bu yaklaşımla büyük ölçüde ortadan kalktığı, derse aktif olarak katılan öğrencilerin başarı düzeyinin ise doğal olarak yükseldiği görülmektedir. Kuramsal bölümde de belirtildiği gibi, işbirliğine dayalı öğrenmenin en önemli özelliklerinden biri de takım çalışmasıdır. Bu araştırma sonucunda da görülmüştür ki; işbirliği çalışmaları doğrultusunda takım çalışmalarına katılan öğrencilerin, hem derslere, hem arkadaşlarına karşı olumlu davranışlar sergilemeleri, grup üyelerinin birbirlerine karşı olan destekleri sonucu bireysel ve grup boyutunda öğrencilerin başarı düzeylerinin yükselmesi de işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, öğrencileri araştırmaya sevk eden, başarıya duygusunun tadılması sonucu öğrencinin kendine güvenini ve bir gruba ait olma duygusunu geliştiren bir yaklaşımdır. Bu nedenle öğretmenlerinin, işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı konusunda bir eğitim sürecinden geçirilmesi, okul yöneticilerinin bu yaklaşım doğrultusunda öğretmenleri teşvik etmeleri ve onlara gerekli çalışma ortamını sağlamalarının, eğitim öğretim sürecinin kalitesinin yükseltilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü okulda ya da okulun bulunduğu çevrede gerekli araştırma imkanlarının yeterince bulunması, bilgiye ulaşmadaki engellerin ortadan kaldırılması bu yaklaşımın başarısı açısından önemli görülmektedir.

The Effects Of Cooperative Learning Approach On Students' Achievements And Interests Towards The Turkish Course

Oğuzhan Gümüş

Bekir Buluç

The purpose of this study is to examine the effect of cooperative learning on academic achievement of fourth grade students in primary education. An achievement test was used for assessing student's academic achievement and a questionnaire was used to collect data on the opinions of the experimental group about cooperative learning. This study employed the experimental method using pre-test and post-test design with control group. Two classrooms at fourth grade with thirty students in each were randomly assigned as control and experimental groups. Cooperative learning method was used in the experimental group and traditional method was used in the control group. The achievement test was administered to each group before and after experimentation, and the questionnaire was administered to experimental group after experimentation. Data were analyzed by using t-test to compare pre-test - post-test and control group – experimental group differences.

Results indicated that students in experimental group enjoyed learning and working in groups, students became more active in learning activities and preferred cooperative learning activities in other courses. There were no significant differences in pre-test Turkish achievement test scores between the control group and the experimental group. However, post-test Turkish achievement scores for the experimental group was significantly higher than post-test Turkish achievement scores for the control group, indicating a significant increase in Turkish achievement as result of the cooperative learning experience.

Keywords: *cooperative learning, student achievement, Turkish teaching.*

Summary

Turkish Ministry of National Education has been struggling to reform primary and secondary education curriculum with an increased focus on constructivist teaching and learning. Constructivist approach emphasizes the active role of students in teaching and learning process through processes such as cooperative learning.

There has been considerable body of research examining effectiveness of cooperative learning on achievement. Over the past 90 years, hundreds of studies have been conducted comparing the relative effectiveness of cooperative, competitive, and individualistic learning. Most of these studies indicated that cooperative learning significantly improves achievement and retention, creates more positive relationships among students, and promotes students' psychological health and self-esteem (Roger ve Johnson, 2006).

Cooperative learning is an instructional strategy that simultaneously addresses academic and social skill learning by students. It is a well-researched instructional strategy and has been reported to be highly successful in the classroom. There is an ever increasing need for interdependence in all levels of our society. Providing students with the tools to effectively work in a collaborative environment has been a priority. Cooperative Learning is one way of providing students with a well defined framework in which to learn from each other. Students work towards fulfilling academic and social skill goals that are clearly stated. It is a team approach where the success of the group depends upon everyone pulling his or her weight (ISO, 2006).

The purpose of cooperative learning is to make each group member a stronger individual in his or her own right. There should be a pattern and flow to classroom learning-learn it together, perform it alone. Cooperative learning differs from traditional classroom grouping in that it requires that teachers carefully structure the group so that students believe that they (Roger ve Johnson, 2006);

- sink or swim together,
- assist and encourage others to achieve,
- are individually accountable for doing their part of the group's work,
- have to master the required interpersonal and small group skills

to be an effective group member, and

- should discuss how well the group is working and what could be done to improve the group work.

According to the Cooperative Learning Center at the University of Minnesota, cooperation is working together to accomplish shared goals. Within cooperative activities individuals seek outcomes that are beneficial to themselves and beneficial to all other group members. Cooperative learning is the instructional use of small groups so that students work together to maximize their own and each other's learning. The idea is simple. Class members are organized into small groups after receiving instruction from the teacher. They then work through the assignment until all group members successfully understand and complete it. Cooperative efforts result in participants striving for mutual benefit so that all group members gain from each other's efforts (your success benefits me and my success benefits you), recognizing that all group members share a common fate (we all sink or swim together here), knowing that one's performance is mutually caused by oneself and one's colleagues (we can not do it without you), and feeling proud and jointly celebrating when a group member is recognized for achievement (Minnesota University, 2006).

According to Johnson et al., (1991) cooperative learning provides opportunities to students to learn better through studying as a group. Students first gather data and share this knowledge with their friends and discuss findings (Sharan, 1980). With using this approach, some of the skills such as problem solving, creative thinking are expected to develop on students (Yılmaz, 2001).

Turkish course has very important role for socio-cultural developments of students at primary level. The skills gained through cooperative learning can also be valid for students in this course, because the course requires some skills such as good communication, effective listening and writing.

The purpose of this study is to examine the effect of cooperative learning approach on student achievement through comparing the traditional teaching approach and cooperative learning approach.

Method

This study employed the experimental method using pre-test and post-test design with control group. Two classrooms at fourth grade with 30 students in each were randomly assigned as control and experimental groups. Cooperative learning method was used in the experimental group and traditional method was used in the control group. The achievement test was administered to each group before and after experimentation, and the questionnaire was administered to experimental group after experimentation. Data were analyzed by using t-test to compare pre-test - post-test and control group – experimental group differences.

Findings

Results indicated that students in experimental group enjoyed learning and working in groups, students became more active in learning activities and preferred cooperative learning activities in other courses. Students in experimental group developed positive attitudes towards learning.

There were no significant differences in pre-test Turkish achievement test scores between the control group and the experimental group. However, post-test Turkish achievement scores for the experimental group was significantly higher than post-test Turkish achievement scores for the control group, indicating a significant increase in Turkish achievement as result of the cooperative learning experience.

Kaynaklar/References

- Açıkgöz, Ü.K., K. Sucuoğlu., M. Gökdağ (1999). Öğretmenlerin etkin öğrenmenin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunlar ve baş etme stratejileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, İzmir, DEÜ Yayınları, Özel Sayı:1, 301-312.
- Aksakal, Ö.D. (2002). *İşbirlikli öğrenme yönteminin anadili (Türkçe) eğitimine etkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Artz, A. and C.Newman. (1990). *How to use cooperative learning in the mathematics class*. Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.
- Bayraktar, O. (2002). *Ortaöğretim matematik dersinde işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bilen, S. (1995). *İşbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki*

- etkileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Çelik, V. (1998). Bilgi toplumunun eğitim sistemi ve geleceğe yönelik eğilimler. *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl 4. sayı 19, s.829-836, Ankara.
- Erçelebi, E. (1995). *Geleneksel öğretim yöntemleri ile işbirlikli öğrenme yönteminin matematik öğretimi üzerindeki etkileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ertekin, B. (2001). *Geleneksel öğretim yöntemleri ile işbirlikli öğrenme yönteminin fen bilgisi öğretimi üzerindeki etkileri*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gök, A. (2004). *Tarih öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenme tekniğinin kullanımı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gömlüksiz, M. (1995). Kubaşık öğrenme teknikleri. *Ç. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Temmuz 1995.
- Gömlüksiz, M. (1997). *Kubaşık öğrenme temel eğitim 4. sınıf öğrencilerinin matematik başarıları ve arkadaşlık ilişkileri üzerine deneysel bir çalışma*. Adana: Kemal Matbaası.
- Gömlüksiz, M.(2001). *Kubaşık öğrenme. Öğrenmenin oluşumu. Modül 1*. Ankara: MEB. Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Gümüşeli, A.İ. (2005). Eğitimde kalite kaliteli yönetici yetiştirme ile sağlanır. *Artı Eğitim Dergisi*, Aralık 2005 Sayı.11. sayfa 6.
- ISO (2006). *Instructional strategies online*. <http://olc.spsd.sk.ca/DE/PD/instr/strats/coop/index.html>. 24.7.2006.
- Johnson, D.W., R.T. Johnson, and K. Smith. (1991). *Cooperative learning: Increasing college faculty instructional productivity*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 4, Washington, DC: The George Washington University.
- Minnesota University. (2006). *What is cooperative learning?* <http://www.cooperation.org/pages/cl.html>. 24.7. 2006.
- Öncü, H. (1994). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Matzer Matbaası.
- Öz, M. F. (2001). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özden, Y; H. Şimşek.(1998). Davranışçılıktan oluşturmacılığa: “Öğrenme” paradigmasının dönüşümü ve Türk eğitimi. *Bilgi ve Toplum Dergisi*. Nisan 1998. C.1.
- Özder, H. (1996). *Tam öğrenmeye dayalı işbirlikli öğrenme modelinin etkililiği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özer, Ö. (1999). *İşbirlikli öğrenme ve öğrencilerin güdülenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Özkal, N. ř. (2000). *İşbirlikli öğrenmenin sosyal bilgilere ilişkin benlik kavramı, tutumlar ve akademik başarı üzerindeki etkileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Roger, D; D.Johnson (2006). *Cooperative learning and conflict resolution*. <http://www.newhorizons.org/strategies/cooperative/johnson.htm>. 25.7.2006.
- Sharan, S. (1980). Learning in teams: A critical review of recent methods and effects on achievement, attitudes and race ethnic relations. *Review Of Educational Research*, 50, 241-273.
- Senemoğlu, N. (2001). *Öğrenme nasıl oluşmaktadır? Öğrenmenin oluşumu. Modül 1*. Ankara: MEB. Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Sever, S. (2001). Öğretim dili olarak Türkçe'nin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 34 (1-2), s.14-17.
- Slavin, E. R. (1988). *Developmental and motivational perspective on cooperative learning*. Child Development.
- Slavin, E. R.(1994). *Student team learning*. Published by NEA. National Education Association. Washington D.C. v22, p.91-93.
- Stainer, S., L.K. Stromwall., S. Brzuzy., and K. Gerdes. (1999). Using cooperative learning strategies in social work education. *Journal of Social Education*. 35, (2), p254.
- Steven, J.R.; E.R. Slavin (1995). The cooperative elementary school effects on student achievement. *American Educational Research Journal*, 31, (2), 312-51.
- Sünbül, A.M. (1996). İşbirliğine dayalı öğretim. *Eğitim ve Bilim*, 20 (102).
- Tan, ř. (2005). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Titiz, T. (1999). *Ezbersiz eğitim "yol haritası"*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Yıldırım, C. (1988). *Eğitim önlisans programı eğitim bilimleri*. Editör: A.Hakan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 184.
- Yılmaz, A. (2001). İş birliğine dayalı öğrenme: Etkili ancak ihmal edilen ya da yanlış kullanılan bir metod. *Milli Eğitim Dergisi*. Nisan, Mayıs, Haziran. Sayı:150

İletişim/Address:

Oğuzhan GÜMÜş
Gazi İlköğretim Okulu, Polatlı/Ankara

Yrd. Doç. Dr. Bekir BULUÇ,
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü,
Sınıf Öğretmenliği ABD, Beşevler/Ankara
E-mail: buluc@gazi.edu.tr